

ВІДОКРЕМЛЕНИЙ СТРУКТУРНИЙ ПІДРОЗДІЛ
«ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ ТРАНСПОРТУ ТА КОМП'ЮТЕРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ
НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ «ЧЕРНІГІВСЬКА ПОЛІТЕХНІКА»

ЗАТВЕРДЖЕНО

Педагогічною радою
ВСП «ФКТКТ
НУ «Чернігівська політехніка»
23 грудня 2020р. № 2

Введено в дію
наказом директора
від 23 грудня 2020р. № 143-од

КОДЕКС АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ
Відокремленого структурного підрозділу «Фаховий коледж транспорту та
комп'ютерних технологій
Національного університету «Чернігівська політехніка»

1 ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ КОДЕКСУ

1.1 Кодекс академічної добросовісності Відокремленого структурного підрозділу «Фаховий коледж транспорту та комп'ютерних технологій Національного університету «Чернігівська політехніка» (далі – Кодекс) розроблений для забезпечення виконання місії коледжу – створювати та поширювати знання, ідеї та інновації для формування людського капіталу та міжнародної конкурентоспроможності України. Він визначає загальні принципи, підходи, кращі практики та відповідальність за недобросовісну поведінку учасників освітнього процесу під час навчання, викладання, провадження методичної, наукової, творчої, організаційно-виховної та інших видів діяльності.

1.2 Кодекс спрямований на забезпечення честі, гідності, взаємної поваги і довіри, рівноправності та толерантності всіх учасників освітнього процесу шляхом дотримання принципів та загальноприйнятих норм щодо етичної поведінки всіма педагогічними працівниками, здобувачами освіти та співробітниками відокремленого структурного підрозділу «Фаховий коледж транспорту та комп'ютерних технологій Національного університету «Чернігівська політехніка» (далі – Коледж) на умовах цивільно-правових та інших угод.

1.3 Кодекс базується на основоположних людських та європейських цінностях, нормах і принципах, та нормах Бухарестської Декларації з етичних цінностей та принципів вищої освіти в Європейському регіоні, Конституції України, Законів України «Про освіту», «Про вищу освіту», «Про фахову передвищу освіту», «Про наукову і науково-технічну діяльність», «Про авторське право і суміжні права», «Про видавничу справу», «Про запобігання корупції», Цивільного Кодексу України, Статуту Коледжу, Кодексу або Положення про організацію освітнього процесу в Коледжі, Кодексу або Положення про внутрішню систему забезпечення якості освітньої діяльності Коледжу, Правила внутрішнього розпорядку Коледжу та інших нормативно-правових актах чинного законодавства України та організаційно-розпорядчих документах Коледжу.

1.4 Кодекс є невід'ємною складовою системи забезпечення якості фахової передвищої освіти та якості освітньої, наукової (творчої), методичної й інноваційної діяльності відокремленого структурного підрозділу «Фаховий коледж транспорту та комп'ютерних технологій Національного університету «Чернігівська політехніка».

2 ОСНОВНІ ВИЗНАЧЕННЯ ТА ТЕРМІНИ

- 2.1 Автор - фізична особа, яка своєю творчою працею створила твір;
- 2.2 академічна доброчесність – це сукупність етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень;
- 2.3 академічний плагіат - оприлюднення (частково або повністю) наукових (творчих) результатів, отриманих іншими особами, як результатів власного дослідження (творчості) та/або відтворення опублікованих текстів (оприлюднених творів мистецтва) інших авторів без зазначення авторства;
- 2.4 здобувачі освіти - студенти, які здобувають освіту за будь-яким видом та формою здобуття освіти в Коледжі;
- 2.5 корупція – використання родинних або службових зв'язків для отримання позитивної або вищої оцінки при складанні будь-якого виду підсумкового контролю або переваг у роботі;
- 2.6 необ'єктивне оцінювання - свідоме завищення або заниження оцінки результатів навчання здобувачів освіти, їхніх творчих здобутків, а також компетентностей педагогічних працівників закладів фахової передвищої освіти під час їх атестації або сертифікації;
- 2.7 несанкціонована співпраця – надання навмисної чи усвідомленої допомоги (чи їх спроба), придбання в інших осіб чи організацій з наступним поданням як власних результатів навчальної та наукової (творчої) діяльності (звітів, рефератів, контрольних, розрахункових, курсових, дипломних та робіт, есе, статей, монографій, навчальних посібників тощо);
- 2.8 обман - надання завідомо неправдивої інформації щодо власної освітньої (наукової, творчої) діяльності чи організації освітнього процесу; формами обману є, зокрема, академічний плагіат, самоплагіат, фабрикація, фальсифікація та списування;
- 2.9 освітня діяльність - діяльність Коледжу, що провадиться з метою забезпечення здобуття фахової передвищої освіти і задоволення інших освітніх потреб здобувачів фахової передвищої освіти та інших осіб;
- 2.10 освітній процес - система методичних і педагогічних заходів, спрямованих на розвиток особистості шляхом формування та застосування її компетентностей;
- 2.11 особа з особливими освітніми потребами - особа, яка потребує додаткової постійної чи тимчасової підтримки в освітньому процесі з метою забезпечення її права на освіту;
- 2.12 плагіат - оприлюднення (опублікування), повністю або частково, чужого твору під іменем особи, яка не є автором цього твору;

2.13 самоплагіат - оприлюднення (частково або повністю) власних раніше опублікованих наукових (творчих) результатів як нових наукових результатів;

2.14 списування - виконання письмових робіт із залученням зовнішніх джерел інформації, крім дозволених для використання, зокрема під час оцінювання результатів навчання;

2.15 твір - інформація, як результат інтелектуальної (у тому числі наукової) творчої діяльності автора або колективу авторів, представлена на паперових носіях або в електронному вигляді у мережі Інтернет (монографія, підручник, навчальний посібник, стаття, тези, дипломна, курсова робота чи проект, реферат, есе, контрольна робота тощо) або в усній формі (виступи, лекції, промови та інші усні твори);

2.16 унікальність твору – це виражене у відсотках співвідношення частини твору, що не має збігів з іншими публікаціями, до загального об'єму твору;

2.17 учасники освітнього процесу - це здобувачі освіти, педагогічні працівники, батьки здобувачів освіти; фізичні особи, які провадять освітню діяльність; інші особи, передбачені спеціальними законами та залучені до освітнього процесу у порядку, що встановлюється Коледжем;

2.18 фабрикація - вигадкування даних чи фактів, що використовуються в освітньому процесі або наукових дослідженнях;

2.19 фальсифікація - свідома зміна чи модифікація вже наявних даних, що стосуються освітнього процесу чи наукових досліджень;

2.20 хабарництво - надання (отримання) учасником освітнього процесу чи пропозиція щодо надання (отримання) коштів, майна, послуг, пільг чи будь-яких інших благ матеріального або нематеріального характеру з метою отримання неправомірної переваги в освітньому процесі;

2.21 цитата - порівняно короткий уривок із літературного, наукового чи будь-якого іншого опублікованого твору, який використовується, з обов'язковим посиланням на його автора і джерела цитування, іншою особою у своєму творі з метою зробити зрозумілими свої твердження або для посилання на погляди іншого автора в автентичному формулюванні;

2.22 шахрайство - підробка підписів в офіційних документах (залікових книжках, актах, звітах, угодах тощо); використання під час контрольних заходів заборонених допоміжних матеріалів або технічних засобів (шпаргалки, мікронавушники, телефони, планшети тощо); проходження процедур контролю знань підставними особами; здавання або репрезентація різними особами робіт з однаковим змістом як результату навчальної чи наукової діяльності.

3 ЦІННОСТІ ТА ПРИНЦИПИ ЕТИКИ ТА АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ

3.1 Права і свободи людини, покладені в основу принципу та механізму академічної доброчесності закладають підґрунтя для формування розумної, обізнаної та відповідальної особистості, забезпечують високу якість результатів освітньої та наукової, методичної діяльності, стимулюють творчість та інновативність у суспільстві.

3.2 Чесність, гідність, добросовісність і справедливість, повага і довіра, рівноправність і толерантність, відповідальність та культура поведінки, професійна компетентність та недискримінаційність є безумовними та основоположними принципами взаємовідносин учасників освітнього процесу.

3.3 **Принцип законності** – у своїй діяльності учасники освітнього процесу мають суворо дотримуватися законодавства, а також стимулювати до цього інших.

3.4 **Принцип справедливості, рівноправності та недискримінаційності** – усі учасники освітнього процесу визнають та поважають особистість кожної людини, незалежно від її соціального, наукового чи громадського статусу, віку, статі, расової чи етнічної приналежності, є рівними у своїх правах та діють справедливо в рамках норм поведінки, прийнятих у суспільстві. Справедливість у викладанні, оцінці освітніх досягнень студентів, наукових дослідженнях, кар'єрному просуванні персоналу, отриманні будь-яких нагород, відзнак, ступенів, повинна ґрунтуватися на законних, прозорих, справедливих, передбачуваних, послідовних, неупереджених і об'єктивних критеріях.

3.5 **Принцип чесності, гідності та добросовісності** - у своїй діяльності всі учасники освітнього процесу прагнуть до знань, обізнаності та кращих практик чесної поведінки, гідного поводження в суспільстві та добросовісного дотримання вимог законів, внутрішніх організаційно-розпорядчих актів, процедур та стандартів якості, відповідають за результати своєї діяльності, добросовісно виконуючи взяті на себе зобов'язання, що сприяє прозорості, підзвітності та вільному вираженню поглядів. Кожний учасник освітнього процесу повинен особисто дотримуватися принципу чесності, гідності та добросовісності, і лише потім спонукати інших учасників освітнього процесу, утримуватися від брехні, обману, шахрайства, крадіжок та інших форм нечесної та ганебної поведінки, які підривають довіру до якості освіти та науки.

3.6 **Принцип поваги, довіри та толерантності** – усі учасники освітнього процесу в основу своїх відносин покладають взаємну довіру та повагу до себе, інших, освітнього процесу та досліджень, а також визнають

розмаїття та багатоманітність результатів діяльності кожної людини, сприяючи вільному обміну інформацією та ідеями, залучаючи до співпраці, творчості та індивідуального розвитку. Вільний обмін ідеями і свобода висловлювань базуються на взаємній повазі, яку поділяють усі учасники освітнього процесу, незалежно від віку, статі та Кодексу в освітній та науковій ієрархії. Усі учасники освітнього процесу з повагою та доброзичливо ставляться до інших, їхніх думок, поглядів, переконань тощо.

3.7 Принцип компетентності та професіоналізму – усі учасники освітнього процесу Коледжу зобов'язані здійснювати свою діяльність на високому професійному рівні, постійно підвищувати науковий і освітній рівні - «від освіти на все життя – до освіти протягом усього життя».

3.8 Культура поведінки здобувачів освіти, викладачів та співробітників

3.8.1 Здобувачі освіти зобов'язані виконувати вимоги освітньої програми (індивідуального навчального плану за його наявності), дотримуючись принципу академічної доброчесності, та досягти результатів навчання, передбачених стандартом освіти для відповідного рівня освіти.

3.8.2 Педагогічні працівники зобов'язані дотримуватися академічної доброчесності та забезпечувати її дотримання здобувачами освіти в освітньому процесі та науковій (творчій) діяльності.

3.8.3 Здобувачі освіти та педагогічні працівники мають поводитися тактовно, стримано, зберігати самоконтроль і витримку, слідкувати за власним зовнішнім виглядом, уникаючи проявів негативних емоційних реакцій, що принижують його людську честь і гідність.

3.8.4 Усі учасники освітнього процесу мають бути ввічливими і коректними, дотримуватися норм етикету у кожній окремій життєвій ситуації, уникаючи конфліктів та будь-яких дій, що ображають особистість, ненормативної, нецензурної лексики, грубих і образливих фраз.

3.8.5 Педагогічні працівники повинні мати почуття міри і такту, уникаючи авторитарності та категоричності, погроз, примушення чи насильства. Натомість вони повинні постійно дбати про культуру мови і спілкування.

4 ДОТРИМАННЯ ТА ПОРУШЕННЯ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ

Формування академічної доброчесності здобувачів освіти є одним із завдань відокремленого структурного підрозділу «Фаховий коледж транспорту та комп'ютерних технологій Національного університету «Чернігівська політехніка». Забезпечення дотримання академічної доброчесності учасниками освітнього процесу досягається шляхом функціонування ефективної системи запобігання та виявлення академічного плагіату.

4.1. Дотримання академічної доброчесності педагогічними працівниками Коледжу передбачає:

- дотримання норм Конституції України;
- дотримання норм чинного законодавства України у сфері освіти, фахової передвищої освіти;
- дотримання загальноприйнятих етичних норм;
- дотримання норм законодавства України про авторське право;
- дотримання правил посилання на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;
- дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права;
- надання достовірної інформації про методики і результати досліджень, джерела використаної інформації та власну педагогічну, наукову (творчу) діяльність;
- контроль за дотриманням академічної доброчесності здобувачами освіти;
- об'єктивне оцінювання результатів навчання;
- уникнення приватного інтересу та конфлікту інтересів;
- відповідальність за порушення академічної доброчесності.

4.2 Дотримання академічної доброчесності здобувачами освіти передбачає:

- дотримання норм Конституції України;
- дотримання норм чинного законодавства України у сфері освіти, фахової передвищої освіти;
- дотримання загальноприйнятих етичних норм;
- повагу до педагогічних працівників та співробітників Коледжу;
- самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей);
- посилання на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;
- дотримання норм законодавства України про авторське право і суміжні права;
- надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використані методики досліджень і джерела інформації;
- відповідальність за порушення академічної доброчесності.

4.3 Реалізація політики академічної доброчесності в Коледжі здійснюється через:

- діяльність комісії з питань академічної доброчесності у Коледжі;
- створення і функціонування системи запобігання та виявлення

академічного плагіату;

- посилення заходів щодо боротьби зі списуванням здобувачами освіти під час виконання різних типів завдань;
- протидію будь-яким проявам неправомірної вигоди;
- інформування на веб-сайті ВСП «ФКТКТ» НУ «Чернігівська політехніка» та в соціальних мережах про заходи щодо забезпечення принципів та правил академічної доброчесності;
- проведення тренінгів, семінарів та інших заходів для учасників освітнього процесу з метою заохочення їх до етичної поведінки та формування навичок протидії академічної недоброчесності;
- формування умов для розвитку взаємної довіри й поваги та партнерства між учасниками освітнього процесу;
- вивчення досвіду вітчизняних та зарубіжних закладів фахової передвищої та вищої освіти щодо реалізації принципів і правил академічної доброчесності в освітньому середовищі.

4.4 Основними формами порушення академічної доброчесності є:

- академічний плагіат;
- самоплагіат;
- фабрикація;
- фальсифікація;
- списування;
- обман;
- підробка;
- приписування результатів колективної діяльності одній або окремим особам;
- хабарництво;
- необ'єктивне оцінювання;
- надання недостовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використанні методики досліджень і джерела інформації.

4.5 Система запобігання та виявлення академічного плагіату в Коледжі:

- включення до освітніх програм підготовки молодших спеціалістів, фахових молодших бакалаврів тематичних лекцій з академічної доброчесності та академічного письма;
- виконання навчальних завдань, проведення поточного та підсумкового контролю результатів навчання, з використанням диференційованих (індивідуальних) форм роботи, у т.ч. за допомогою системи дистанційного навчання Moodle;
- поступова переорієнтація на виконання курсових і дипломних робіт у вигляді проектів, що унеможливорює компіляцію та плагіат;

- посилений контроль завідувачів відділень, керівників курсових, дипломних робіт щодо правильного оформлення посилань на джерела інформації у разі запозичень ідей, тверджень, відомостей, тощо;

- перевірка (вибіркова чи суцільна) дипломних проєктів на предмет академічного плагіату;

- створення електронного репозитарію дипломних і курсових проєктів.

4.6 Перевірка на виявлення академічного плагіату в Коледжі здійснюється:

- за допомогою спеціалізованих програмно-технічних засобів з визначенням унікальності роботи. Відсоток унікальності твору для відповідної галузі знань та виду твору визначається внутрішніми нормативними документами Коледжу. При цьому може використовуватись така орієнтовна шкала унікальності твору :

Відсоток унікальності	Рекомендації
80-100 %	висока унікальність, робота допускається до захисту або (та) опублікування
70-79 %	середня унікальність, робота потребує доопрацювання в частині коректності та повноти цитувань, та буде направлена на повторну перевірку без санкцій
51-69 %	низька унікальність, робота потребує суттєвого доопрацювання та буде направлена на повторну перевірку без санкцій
50 % і нижче	низька унікальність, робота відхиляється без права подальшого розгляду

Випускаючі циклові комісії можуть встановлювати інші відсотки унікальності для допуску до захисту кваліфікаційних робіт або (та) до опублікування, але не менше 50 %.

- Комісія з питань академічній доброчесності у Коледжі проводить перевірку на плагіат дипломних проєктів, призначається наказом директора Коледжу. Висновки перевірки твору на плагіат (далі – Висновки про плагіат), сформовані спеціалізованим програмним забезпеченням, передаються для подальшого розгляду на засіданнях циклових комісій.

- Висновки про плагіат у дипломних проєктах здобувачів фахової передвищої освіти прикріплюються до дипломного проєкту і зберігаються разом з ним.

5 ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ПОРУШЕННЯ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ

Учасники освітнього процесу несуть адміністративну та дисциплінарну відповідальність за дотримання принципів і правил академічної доброчесності в навчальній, творчій та науковій діяльності.

5.1 Види адміністративної та дисциплінарної відповідальності (у тому числі додаткові та/або деталізовані) учасників освітнього процесу за конкретні порушення академічної доброчесності визначаються спеціальними законами та внутрішніми нормативними документами Коледжу, що затверджені педагогічною радою Коледжу та погоджені з відповідними органами самоврядування здобувачів фахової передвищої освіти в частині їхньої відповідальності.

5.2 Питання щодо дотримання учасниками освітнього процесу принципів і правил академічної доброчесності щосеместру розглядаються на засіданнях педагогічної ради Коледжу та засіданнях циклових комісій.

5.3 Директор Коледжу та колегіальний орган управління (педагогічна рада) забезпечують дотримання принципів академічної доброчесності в закладі освіти у межах своєї компетенції.

5.4 Контроль за дотриманням педагогічними працівниками і здобувачів освіти принципів та правил академічної доброчесності здійснюють голови циклових комісій, завідувачі відділень, члени групи сприяння академічній доброчесності та директор Коледжу.

5.5 За інформування здобувачів фахової передвищої освіти про неприпустимість порушення академічної доброчесності, реалізацію заходів щодо запобігання проявам академічної недоброчесності в структурних підрозділах відповідають їхні керівники, голови циклових комісій та куратори академічних груп.

5.6 За порушення академічної доброчесності педагогічні працівники Коледжу можуть притягатися до такої академічної відповідальності:

- догана;
- позбавлення на певний строк премій, надбавок, інших заохочень;
- відмова у присвоєнні, підтвердженні або позбавлення присвоєного педагогічного звання, кваліфікаційної категорії;
- позбавлення на строк від одного до п'яти років права брати участь у роботі комісій з атестації педагогічних працівників, з акредитації освітньо-професійних програм, з інституційного аудиту закладів освіти, у журі учнівських і студентських олімпіад та інших змагань, у дорадчих і робочих органах, створюваних органами державної влади та органами місцевого самоврядування;
- недопуск до проходження сертифікації строком на три роки, позбавлення сертифіката;

– обмеження права на вибір освітніх програм, форм навчання, закладів освіти, установ і організацій, інших суб'єктів освітньої діяльності, що здійснюють підвищення кваліфікації педагогічних працівників; прийняття атестаційною комісією рішення про невідповідність займаній посаді педагогічного працівника.

5.7 Порядок виявлення та встановлення фактів порушення академічної доброчесності, а також види відповідальності за конкретні порушення визначаються комісією з питань академічній доброчесності Коледжу.

5.8 За порушення академічної доброчесності здобувачі освіти можуть притягатися до такої академічної відповідальності:

- зауваження*;
- повідомлення батькам, законним представникам*;
- повторне проходження поточного, підсумкового та/або річного оцінювання (контрольна робота, іспит, залік тощо)*;
- повторне проходження відповідного освітнього компонента освітньої програми*;
- повторне проходження державної підсумкової атестації та/або атестації здобувачів;
- повторне проходження відповідного освітнього компонента освітньої, (освітньо-професійної) програми;
- позбавлення академічної стипендії;
- позбавлення отриманих з порушенням академічної доброчесності призових місць на учнівських та студентських змаганнях, турнірах, олімпіадах, конкурсах;
- позбавлення наданих закладом фахової передвищої освіти пільг з оплати навчання;
- відрахування з Коледжу.

5.9 Рішення про академічну відповідальність здобувачів освіти, передбачену пунктами *, приймає педагогічний працівник, який виявив порушення. В інших випадках рішення може прийматися керівником та/або педагогічною радою Коледжу за погодженням з органами студентського самоврядування.

5.10 Кожна особа, стосовно якої порушено питання про порушення нею академічної доброчесності, має такі права:

- ознайомлюватися з усіма матеріалами перевірки щодо встановлення факту порушення академічної доброчесності, подавати до них зауваження;
- особисто або через представника надавати усні та письмові пояснення або відмовитися від надання будь-яких пояснень, брати участь у дослідженні доказів порушення академічної доброчесності;
- знати про дату, час і місце та бути присутньою під час розгляду питання про встановлення факту порушення академічної доброчесності та притягнення її до академічної відповідальності;
- оскаржити рішення про притягнення до академічної відповідальності до органу, уповноваженого розглядати апеляції, або до суду.

6 ПОРЯДОК ПОДАННЯ АПЕЛЯЦІЇ ТА ЇЇ РОЗГЛЯД

6.1 У разі незгоди з результатами перевірки на плагіат автор (автори) твору, що перевірявся, має право на апеляцію.

6.2 Апеляція подається особисто автором (авторами) твору на ім'я Голови Комісії з питань академічної доброчесності у триденний термін після оголошення результатів перевірки.

6.3 Апеляція розглядається Комісією щодо академічної доброчесності у тижневий термін з наступного дня після виходу наказу (розпорядження) директора про розгляд апеляції, якщо інший термін не зазначено в наказі (розпорядженні). Висновки Комісії щодо академічної доброчесності оформлюються відповідним протоколом.

6.4 За результатами засідання Комісія з питань академічної доброчесності формує висновки, які підписує голова Комісії, її члени та заявник, зазначаючи «З висновками Комісії погоджуюсь».

7 ЗАКЛЮЧНІ ПОЛОЖЕННЯ КОДЕКСУ

7.1 Це Кодексу затверджується рішенням педагогічної ради Коледжу та вводиться в дію наказом директора Коледжу.

7.2 Зміни та доповнення до Кодексу вносяться за рішенням педагогічної ради Коледжу та вводяться в дію наказом директора Коледжу.

Список використаних джерел

Кодекс не є оригінальним науковим текстом та укладачі не претендують на авторство і періоджерело. Цей текст створено на основі існуючих європейських і вітчизняних практик, нормативних документів, методичних розробок окремих закладів вищої та фахової передвищої освіти, а також на матеріалах і кейсах Міністерства освіти і науки України, Національного агентства і забезпечення якості вищої освіти тощо:

1. Хартія основних прав Європейського Союзу [Електронний ресурс]: Міжнародний документ від 07.12.2000. – Електронні текстові дані. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/994_524
2. The Bucharest Declaration concerning Ethical Values and Principles for Higher Education in the Europe Region. [Електронний ресурс]: Retrieved from: <http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/03797720500083922?journalCode=chee20>
3. Цивільний кодекс України [Електронний ресурс]: Кодекс від 16.01.2003 № 435-IV з наступними змінами та доповненнями. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/435-15>
4. Закон України «Про авторське право та суміжні права» [Електронний ресурс]: Закон України від 23.12.1993 № 3792-ХІІ з наступними змінами та доповненнями. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/3792-12>
5. Закон України «Про вищу освіту» [Електронний ресурс]: Закон України від 01.07.2014 № 1556-VII з наступними змінами та доповненнями. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>
6. Кодекс честі Національного університету «Чернігівська політехніка». Режим доступу <http://surl.li/afvjv>